

# บทที่ 1

## บทนำ

### ภูมิหลัง

ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทย ใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะมนุษย์ใช้ภาษา เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอด ความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างคนไทยทั้งชาติ นอกจากนี้ยังช่วย ในการแสวงหาความรู้ สรรพวิชาการต่าง ๆ การค้นพบความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ ได้อย่าง กว้างขวาง ดังนั้น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่คนไทยทุกคนควรตระหนัก ถึงคุณค่าของ ภาษาไทย ต้องศึกษาหาความรู้ ให้มีความเชี่ยวชาญแม่นยำ มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้ สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความ สามารถในการสื่อสาร การคิด การ แก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี มีความรู้อันเป็นสากล เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัย และอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้งสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่ได้กำหนดไว้ ก็ยังเน้นให้ มีความสามารถในการสื่อสารทั้งรับสารและส่งสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเอง แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม สามารถเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความ ขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผล ความถูกต้อง ตลอดจน การเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึง ผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม มีความสามารถในการคิด คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมี วิจารณญาณ และคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่าง เหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล และคุณธรรม มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตรู้จัก การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น มีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเอง และสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดคุณภาพผู้เรียน ว่าด้วยการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ว่า นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิดย่อความ เขียนรายงานจาก สิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้นับสนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4)

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโต และจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ พัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และมีความอยากรู้อยากเห็น การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง (ฉวีวรรณ อุหาภินนธ์. 2542 : 11) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถถือว่ากำลังดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะปฏิรูปการเรียนรู้ ที่มุ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพสมองให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด ให้สามารถคิดเป็น คิดอย่างมีวิจารณญาณ อันเป็นรากฐานที่มั่นคงของการเรียนรู้ ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และสร้างสรรค์ (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : เว็บไซต์) ดังนั้น การอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นกระบวนการที่ประมวลผ่านการพิจารณาถ่วงถอง ไตร่ตรอง ทบทวน ในแง่ความถูกต้องตามความเป็นจริงอย่างมีเหตุผล มีหลักการและตรงประเด็น เพราะถ้าหากปราศจากการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจใด ๆ จะไม่ผ่านกระบวนการถ่วงถองทางความคิดเชิงโต้แย้ง ซึ่งอาจทำให้เราตัดสินใจผิด และส่งผลร้ายได้ในที่สุด เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 115) สอดคล้องกับ Norris. (1985 : 40-45) ที่ได้ชี้แนะว่า การอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในสังคมข้อมูลข่าวสาร เป็นการอ่านและการคิดที่ใช้การไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นปัญหาข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือโดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเอง ในการหาหลักฐานเพื่อตัดสินใจและนำไปสู่ข้อยุติที่สมเหตุสมผล

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกรมวิชาการ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศ ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำกว่าร้อยละ 50 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 2) และจากผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และกลุ่มผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้านมาตรฐานผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดคิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ และความคิดสร้างสรรค์ มีคุณภาพระดับดีเพียงร้อยละ 11.1 โดยประเมินจากโรงเรียนทั่วประเทศ 17,562 โรงเรียน ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ ไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (ส.พ.จ.ท.) ปี 2554 แจ้งว่าอัตราการอ่านหนังสือของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2 เล่มต่อคนต่อปี ต่ำกว่าสิงคโปร์ 40-60 เล่มต่อคนต่อปี เวียดนาม 60 เล่มต่อคนต่อปี เกาหลีใต้ 52.2 เล่มต่อคนต่อปี ญี่ปุ่น 50 เล่มต่อคนต่อปี มาเลเซีย 40 เล่มต่อคนต่อปี สาธารณรัฐจีน 16 เล่มต่อคนต่อปี และข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องการอ่านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานจากประเทศต่าง ๆ (PISA) ในปี 2552 โดยใช้ข้อสอบเดียวกัน แต่แปลเป็นภาษาแม่ของประเทศนั้นๆ ผลคือเด็กไทยเกินครึ่งอ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง อ่านไม่ออก อ่านติด ๆ ขัด ๆ เด็ก ป.3 ส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ไม่คล่อง (ไทยอยู่ในอันดับที่ 47 จาก 65 ประเทศที่เข้าร่วม) มีปัญหาการใช้ภาษา การอ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง ส่งผลไปถึงการเรียนวิชาอื่น ๆ ตามมาเนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การเขียน การวิเคราะห์ การจับใจความ การวิพากษ์ การแสดงความคิดเห็น ล้วนมาจากพื้นฐานการอ่านทั้งสิ้น และจากรายงาน The Global Competitiveness Report 2013-2014 “World Economic Forum-WEF” ซึ่งว่าการศึกษาไทยตั้งแต่ระดับประถม มัธยม ถึงมหาวิทยาลัย มีคุณภาพต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่าง สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และลาว จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ปัญหาด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านขั้นสูง Miller. (1972 : 182) เป็นกระบวนการทางสมองที่มีความซับซ้อนและสัมพันธ์กับกระบวนการคิดของมนุษย์ Thorndike. (1917 : 10 – 15) ได้ให้ข้อคิดถึงการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องคิดวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการอ่าน โดยตลอด ผู้อ่านจะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยประสบการณ์ทางภาษา และความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ที่ผู้อ่านได้ใช้

สติปัญญาถลันกรอง วินิจฉัย เลือกตัดสินใจว่าจะเชื่อได้หรือไม่ อ่านแล้วสามารถพิจารณาแยก  
 ข้อคิดเห็นออกจากข้อเท็จจริง สามารถตีความ ตลอดจนพิจารณาข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เขียนว่า  
 ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด เลือกส่วนดี ส่วนที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ต่อไป สอดคล้องกับ  
 Stauffer. (1977 : 1-10) ที่ให้แนวคิดว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณใช้กระบวนการเดียวกัน และไม่ใช่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเองได้โดยธรรมชาติ แต่จะต้องมี  
 การสอนและฝึกฝนให้เกิดกับผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับ  
 มัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นระดับที่อยากรู้ อยากรอง และต้องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง  
 ดังนั้น ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนี้ จึงต้องอาศัยกระบวนการที่ต้องฝึกฝนให้มีการปฏิบัติ  
 อย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และส่งเสริมอย่างถูกวิธี สร้อยสน สกลรัตน์  
 (2542 : 179) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นการอ่านที่ต้องใช้  
 ความคิดพิจารณาหาเหตุผล เพื่อการวินิจฉัย ประเมินค่าสิ่งที่อ่านว่ามีความถูกต้องน่าเชื่อถือมาก  
 น้อยเพียงใด การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงนับได้ว่า มีความ สำคัญมาก เป็นการเพิ่มพูนความรู้  
 และสติปัญญาให้แก่ผู้อ่านอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ สมาน แสงมลิ (2528 : 12 ; อ้างถึงใน  
 น้ำเพชร จำปาทอง. 2537 : 2) ให้ความเห็นว่าการอ่านโดยขาดวิจารณญาณเป็นสิ่งอันตราย  
 เพราะอาจทำให้ผู้อ่านหลงผิดก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่น การสอนให้รู้จักอ่านอย่างมี  
 วิจารณญาณ จะทำให้ผู้อ่านเป็นคนมีเหตุผลและมองโลกในแง่ดี สอดคล้องกับ บันลือ  
 พุกกะวัน (2534 : 137) ที่ให้ข้อคิดว่าการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยให้นักเรียนรู้จัก  
 คิดหาเหตุผลในเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างถี่ รั้จักปรับตัวไม่หลงผิด หลงเชื่อ ก่อนหาทางพิสูจน์  
 ความจริง

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนในการ  
 แสวงหาความรู้ ความจริงเพื่อให้เกิดความถูกต้องโดยอาศัย การแปลความ ตีความหมายข้อมูล  
 และข้อสรุปอย่างมีเหตุผล นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมี  
 ประสิทธิภาพ สุขชาติ วรรณขาว (2549 : 12) ได้นำเสนอว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็น  
 เทคนิคการอ่าน ที่จะต้องค้นหาข้อมูลและแนวคิดที่ปรากฏในเนื้อหา ส่วนการคิดอย่าง  
 วิจารณญาณ เป็นเทคนิคเพื่อประเมินข้อมูล และความคิดในการตัดสินใจยอมรับและเชื่อถือ  
 การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถพัฒนาเครื่องมือเพื่อ  
 กำกับความเข้าใจในขณะที่อ่าน การอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถฝึกฝนได้ด้วยการ  
 เรียนรู้ สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 25) การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านที่สำคัญมาก  
 เพราะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญาให้รู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

และรู้จักตัดสินประเมินค่าสารต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพียงธรรม สามารถนำผลการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่ตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี เอมอร์ เนียมน้อย (2551 : 4) ได้เสนอไว้ว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ คือ การที่ผู้อ่าน ต้องอ่านด้วยการพินิจพิจารณา ตัดสิน ประเมินค่าสิ่งที่อ่าน ว่าเป็นความจริง หรือ ความคิดเห็น เป็นการกล่าวเท็จ หรือ กล่าวจริง ถูกหรือผิดเพียงไร ดังนั้น ผู้อ่านต้องใช้ความรู้ความสามารถในระดับการอ่านตามตัวอักษร ระดับการตีความ และระดับการนำไปใช้เป็นพื้นฐาน

ผลการสังเกตการสอน และการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ นักเรียนและครูผู้สอนสาระภาษาไทย ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 31 คน เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ครูยังจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ อยู่ คือ สอนตามหลักสูตรตามเนื้อหาที่กำหนด และเป็นผู้ควบคุมการสอนเอง สอนโดยการบรรยาย การแปลความหมายของคำศัพท์และอธิบายเนื้อเรื่องให้นักเรียนเข้าใจแล้วทำแบบฝึกหัด ไม่ค่อยได้ใช้กิจกรรมหรือสื่อ นวัตกรรมที่หลากหลายมาช่วยกระตุ้น ให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ หรือสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นไม่มีความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นใด ๆ เกี่ยวกับการอ่านและการคิดของตนเอง นอกจากนั้นการใช้สื่อ และ นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน ของครูก็มีน้อยมาก เพราะสื่อจะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านได้ดีขึ้น และผลจากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า นักเรียนไม่ได้รับการฝึกให้คิดวิเคราะห์ ส่วนใหญ่จะเป็นการอ่านแล้วให้ตอบคำถามวัดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับข้อมูลผลการสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2544 จำนวน 518,249 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ 28,252 โรงเรียน ในภาคความรู้วิชาภาษาไทย นักเรียนร้อยละ 16.40 มีผลการสอบอยู่ในระดับปรับปรุงในภาคปฏิบัติ นักเรียนร้อยละ 2.55 ไม่ผ่านการอ่านออกเสียง ร้อยละ 2.57 อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง นักเรียนร้อยละ 4.08 ไม่ผ่านการเขียนเรื่อง และร้อยละ 9.97 อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง ต่อมาผลการสอบระดับชาติในปีการศึกษา 2555 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 496,196 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ 28,240 โรงเรียน พบว่า นักเรียนได้คะแนนสอบภาคความรู้ความสามารถทางภาษา (Literacy) ร้อยละ 42.94 (ไม่ถึงร้อยละ 50) เมื่อวิเคราะห์ระดับคะแนนพบว่า นักเรียนร้อยละ 16.39 มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง สาเหตุเพราะกระบวนการเรียนการสอนของครู ยังเน้นการให้ความรู้แบบครูคอยป้อนให้นักเรียนท่องจำ มากกว่าการ

ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (กองวิจัยการศึกษา. 2541 ; พนมพงษ์ไพบุลย์. 2542 ; ไพฑูรย์ สินดารัตน์. 2543) ประกอบกับวิธีสอนของครูยังไม่เหมาะสม ครุยังขาดทั้งวิธีสอน สื่อ และไม่มีช่องทางหรือเวลา ตารางสอนที่สามารถจะจัดกิจกรรมได้ ประกอบกับยังขาดหลักสูตรอันเป็นกรอบที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ควบคู่กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวความคิดของ Tyler. (1989 : 200-202) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล และแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba. (1962 : 438) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วินิจฉัยความต้องการ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ 4) จัดเนื้อหาสาระ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 7) กำหนดสิ่งที่ประเมิน และวิธีการประเมินผล และทฤษฎีการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ Lapp and Flood. (1992) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นความสัมพันธ์ของข้อความและการวิเคราะห์ข้อความ ควบคู่กับกระบวนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 6 ขั้นตอน ของ บลูม และผู้วิจัยได้ออกแบบการสอนตามรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แบบ Pedda Model มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเสนอปัญหา กรณีตัวอย่าง ขั้นการอธิบาย วิเคราะห์ปัญหา ขั้นการตัดสินใจ ทางเลือกในการปฏิบัติ ขั้นการอภิปราย ประเมินผลที่เกิดขึ้น และขั้นการนำไปใช้การนำไปปฏิบัติ เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

### คำถามการวิจัย

1. ปัญหาและความต้องการหลักสูตร มีสภาพของปัญหาเป็นอย่างไร
2. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ที่มีคุณภาพ มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร
3. ผลการใช้หลักสูตรด้านประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคุณภาพ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ด้านต่อไปนี้

3.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้  $E_1 / E_2$

3.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3.3 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

3.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้

## ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยไม่ได้ยึดเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จะคัดเลือกเนื้อหาจากเหตุการณ์ปัจจุบัน จากเอกสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น ข่าว บทความ นิทานพื้นบ้าน พระบรมราโชวาท บทร้อยกรอง บทเพลง คำโฆษณา เป็นต้น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีช่วงอายุ และพัฒนาการทางการอ่านใกล้เคียงกัน พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้วิจัยจึงกำหนดให้นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจาก

เป็นช่วงกึ่งกลางของระดับชั้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นขั้นต้นของระดับชั้น ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนจะต้องปรับตัว กับการเข้าเรียนในระดับชั้นใหม่ ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นขั้นสุดท้ายของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่นักเรียนจะให้ความสนใจต่อการศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไป และงานวิจัยนี้สามารถที่จะนำไปพัฒนานักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ทุกระดับชั้นโดยผู้วิจัยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนบ้านหนองกุงวันดีประชาสรรค์ ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 49 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโกสุมพิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 14 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 เป็นครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโกสุมพิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 มีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.2 มีความตั้งใจและยินดีให้ความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านแก่งจิงแคง ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโกสุมพิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาไทย ยินดีให้ความร่วมมือในการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้

ระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านหนองกุงวันดีประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านดอนกลอยหนองยาง และโรงเรียนบ้านเลิงใต้ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโกสุมพิ์ สำนักงาน



เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 52 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้บริหารยินดีให้ความร่วมมือในการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้
2. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ยินดีนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ไปใช้สอนนักเรียน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้
  - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
  - 3.2 ตัวแปรตาม 3 ตัว ได้แก่ 1) ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2) คุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ และ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

#### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การจัดทำหลักสูตรในรูปแบบของกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียนเกิดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้วิธีการอ่านข้อความและวิเคราะห์ข้อความ ตามทฤษฎีการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของ Lapp and Flood. (1992) ควบคู่กับกระบวนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 6 ขั้น ของ บลุม มาผสมผสานปรับปรุงเป็นรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แบบ Pedda Model โดยวางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย การวางแผนจัดทำโครงหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ในการนำไปพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างต่อเนื่อง

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ 70/70 หมายถึง ผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรของครูหรือ ความสามารถของการใช้หลักสูตร ที่สามารถพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ตามเกณฑ์ 70/70

70 แรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคน ที่เก็บได้จากพฤติกรรม

การเรียนรู้ของนักเรียน การประเมินผลงานนักเรียน และการทดสอบย่อย โดยเก็บ 15 : 15 : 20 ตามลำดับ

70 หลัง หมายถึง คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเป็นแบบทดสอบปรนัย แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

3. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรที่ต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย การกำหนดประสบการณ์การศึกษา การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาให้ผู้เรียน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร โดยยึดขั้นตอนตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ และทาบาสซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) ขั้นตอนกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ของหลักสูตร 3) ขั้นตอนใช้หรือวิธีการจัดประสบการณ์ของหลักสูตร และ 4) ขั้นตอนประเมินผลหลักสูตร

4. รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบ Pedda Model เพื่อใช้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้เขาสามารถใช้ความรู้ ความคิด ความจำ ความเข้าใจ ในการอ่าน ไปใช้พินิจพิจารณาหาเหตุผลอย่างรอบคอบ เข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความมุ่งหมายของผู้เขียน สามารถวิเคราะห์ ข้อเท็จจริง ออกจากข้อคิดเห็น ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน แล้วสรุปเป็นความคิดของตนเองได้ มี 5 ชั้น ดังนี้

4.1 P (Problems) ขั้นการนำเสนอปัญหา หรือกรณีตัวอย่าง หมายถึง ขั้นที่นักเรียนสามารถตั้งคำถามหรือยกตัวอย่างคำถาม หรือตั้งประเด็นปัญหา ก่อนการอ่านข้อความหรือเนื้อหาของเรื่อง

4.2 E (Explanation) ขั้นตอนิบาย หรือวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ขั้นที่นักเรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยการอ่านในข้อความหรือเนื้อหาอย่างละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน แล้ววิเคราะห์ข้อดี ข้อด้อย แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นจากการอ่าน เพื่อใช้ประกอบในการตอบคำถาม หรือตอบปัญหาที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 และสามารถอธิบายด้วยเหตุผลได้

4.3 D (Decision Making) ขั้นการตัดสินใจ หรือทางเลือกในการปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนสามารถตอบคำถาม หรือตอบปัญหา ตามที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 ได้อย่างมีเหตุมีผล และอธิบายถึงสาเหตุว่าที่ตอบอย่างนั้น ด้วยเหตุผลอย่างไรได้อย่างชัดเจน

4.4 D (Discussion) ขั้นการอภิปราย ประเมินผลที่เกิดขึ้น หมายถึง ขั้นที่นักเรียนได้ทบทวนองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านอีกครั้งหนึ่ง โดยการอภิปรายร่วมกันของ

นักเรียนว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านมีส่วนได้อย่างไร มีส่วนบกพร่องตรงไหน และสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนรู้ และใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไร

4.5 A (Application) **ขั้นการนำไปใช้ หรือการนำไปปฏิบัติ** หมายถึง ขั้นที่นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ วิธีการ หรือแนวทางที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า จากการอ่านไปปรับใช้ในการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ โดยทั่วไปได้

5. **คุณลักษณะด้านการใฝ่รู้** หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาประกอบด้วย ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) ความสนใจใฝ่รู้ (Eagerness to Learn) และ ความมีเหตุผล (Rationality) ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการใฝ่รู้ โดยศึกษาจากงานวิจัยของดวงฤทัย ราวะรินทร์ (2554 : 7-9)

5.1 **ความกระตือรือร้น (Enthusiasm)** หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความขยัน ความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงในการเรียนและการทำงาน

5.2 **ความสนใจใฝ่รู้ (Eagerness to learn)** หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่ตั้งใจเรียนรู้ ตั้งใจแสวงหาความรู้ และชอบซักถาม

5.3 **ความมีเหตุผล (Rationality)** หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่รู้จักการตัดสินใจ หรือสรุปเรื่องราวต่าง ๆ โดยอ้างอิงเหตุผลประกอบ อย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือได้

6. **ความคิดเห็นของนักเรียน** หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แบบ Pedda Model

7. **การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ** หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านนำเอาวิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณมาใช้ในการรับสารจากการอ่าน ทั้งนี้เพื่อประเมินสิ่งที่อ่านและตัดสินใจว่าสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอมีเหตุผลน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด เป็นทักษะการอ่านขั้นสูงที่ผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์วิจารณ์ในขั้นสูงต่อไป

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการใฝ่รู้ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประโยชน์สรุปได้ ดังนี้

1. ทำให้ได้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคุณภาพ
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ได้สารสนเทศสำหรับ ครูภาษาไทย และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY